

İletişim Becerilerinin Yordayıcıları: Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımı, Benlik Saygısı, Dışa Dönüklük ve Cinsiyet

Predictors of Communication Skills: Information and Communications Technology Usage, Self-Esteem, Extraversion and Gender

Aslı BUGAY *, Fidan KORKUT OWEN**

Öz: Bu çalışmanın amacı bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı (BİTK) ile benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyetin iletişim becerilerini ne ölçüde yordadığını araştırmaktır. Araştırmanın katılımcılarını, Ankara ili Çankaya ilçesinde bulunan dört Anadolu Lisesinin 9., 10. ve 11. sınıflara devam eden ve araştırmaya gönüllü katılan 738 (409 kız, 329 erkek) öğrenci oluşturmuştur. Verilerin analizinde çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Bulgular, BİTK, benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyetin ergenlerin iletişim becerilerini anlamlı düzeyde yordadığını ve varyansın % 51’ini açıkladığı göstermiştir. Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre bu değişkenler içinde iletişim becerilerinin en iyi yordayıcısı benlik saygısıdır. Ardından sırasıyla dışa dönüklük, BİTK ve cinsiyet değişkenleri gelmektedir. Sonuçlar ilgili alanyazını ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, benlik saygısı, dışadönüklük, cinsiyet, iletişim becerileri.

Abstract: The aim of this study is to investigate the role of information and communications technology (ICT) usage, self-esteem, extraversion and gender in predicting communication skills of adolescents. There were 738 participants (409 girls, 329 boys), who were 9th, 10th, and 11th grade students of four high schools located in Çankaya, Ankara. Multiple regression was carried out to analyze the data. Results of the multiple regression indicated that ICT usage, self-esteem, extraversion and gender significantly predicted communication skills of adolescents and accounted for 51% of the variance. Multiple regression analysis showed that among the variables, the best predictor of communication skills was self-esteem. Extraversion, ICT usage and gender variables follow, respectively. The findings were discussed in comparison to those of existing literature.

Keywords: Information and communications technology usage, self-esteem, extraversion, communication skills.

Giriş

Bireylerin yakın ilişkilerinde yaşadıkları sorunların çoğu etkili olmayan iletişimden kaynaklanmaktadır (Johnson, 1996). Bu açıdan bakıldığında, iletişim becerilerinin bireylerin yaşamındaki önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Araştırmalar etkili ve sağlıklı iletişimin birçok psikolojik değişkenle ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, etkili ve sağlıklı iletişimle benlik saygısı arasında olumlu ilişki, sosyal kaygı ve yalnızlıkla ise olumsuz ilişki olduğunu gösteren (Riggio, Throckmorton ve DePaola, 1990) çalışmalar vardır. Türkiye’de de iletişim becerileri birçok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalarda iletişim becerileri, iletişim çatışmalarına girme eğilimi, yalnızlık ve iş doyumu (Coşkun, 1994), ego durumları ve problem çözme becerisi (Çam, 1999), duygusal zekâ (Gürşimşek, Vural ve Demirsöz, 2008), sosyotropi, (Karahana, 2009) ve bağlanma stilleri (Yılmaz, 2007) gibi birçok psikolojik değişkenle ilişkili bulunmuştur.

*Doç. Dr., ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü, PDR Programı, KKTC, e-mail: abugay@metu.edu.tr

**Prof. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, İstanbul-Türkiye, e-mail:fidan.korkut@es.abu.edu.tr

Ayrıca araştırmalar, yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim görülen program türü gibi demografik değişkenlerle iletişim becerileri arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir (Acar, 2009; Bingöl ve Demir, 2011; Çevik, 2011). Örneğin, yapılan bir dizi çalışmanın sonucu kadın ve erkeklerin iletişim becerilerinin farklı olduğunu ve kadınların daha iyi iletişim becerilerine sahip olduğunu göstermektedir (Black, 2000; Çetinkaya, 2011; Reed, McLeod ve McAllister, 1999). Yapılan çalışmalarda lisede eğitim gören olan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, son sınıf öğrencilerinin diğer sınıftaki öğrencilere göre iletişim becerilerinin daha yüksek olduğunu bulunmuştur (Gölönü ve Karcı, 2010; Görür, 2001). İletişim becerileri ile ilgili liselilerle (Altıntaş, 2006; Korkut, 1996), üniversitelilerle (Acar, 2009; Çam, 1999, Şahin, 1998) ve yetişkinlerle (Coşkun, 1994) farklı çalışmalar yapılmıştır. Lise öğrencileriyle yapılan çalışmalar iletişim sorunlarının ergenler için önemli olduğunu göstermektedir (Sağkal ve Bozkurt, 2009). Yeşilyaprak (1986) yaptığı bir çalışmada lise ve üniversite öğrencilerinin iletişim yeterlikleriyle ilgili sorunlarının olduğunu rapor etmiştir. Bir başka çalışmada ise liseli ergenlerin iletişim becerileri ile akılcı olmayan inanç düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur (Altıntaş, 2006). Bu araştırma sonuçları lise öğrencilerinin bazı iletişim sorunları yaşadığını göstermekte ve buna yönelik bazı çalışmalar yapmanın önemine işaret etmektedir.

Ayrıca, günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesiyle, kitle iletişim araçlarındaki (İnternet, telefon vs.) çeşitlilik ve iletişime yapılan yatırımlar giderek artmaktadır. İletişim araçlarındaki bu ilerlemeler kişilerarası iletişimi hem sosyal ilişkiler hem de yakın ilişkiler açısından oldukça etkilemektedir (Drago, 2015, Przybylski ve Weinstein, 2012). Bilgi ve iletişim teknolojilerinde (BİT) yaşanan yeniliklere bağlı olarak kitle iletişim araçları kişilerarası ilişkilerde sıklıkla kullanılmakta ve teknolojinin bu tür kullanımının psikolojik ve davranışsal etkileri, son zamanlarda araştırmacıların dikkatini çekmektedir (Anderson, 2005; Bonebrake, 2002).

Sosyal bağlantı kurma kapasitesi nedeniyle İnternet kullanımı yetişkinlerin ve gençlerin büyük orandaki zamanlarını harcamalarının temel nedenidir. İnternet üzerinden bağlantı kurabilme kapasitesi sosyal soyutlanma ve günlük etkinliklerin işlevlerinde bozulmalara neden olabileceği belirtilmektedir (Byun ve diğ., 2009). Öte yandan konuyla ilgili çalışmaların sonuçları sosyal olarak etkileşimli bilgi ve iletişim teknolojileri kullanmanın gençliği depresyon ve sosyal yalıtımdan kurtaracağını belirtmekten anti sosyal davranışları güçlendireceğini vurgulamaya giden geniş bir yelpazede yer almaktadır (Turow, 2003; Akt., Bryant, Sanders-Jackson ve Smallwood, 2006).

Akşit ve Akşit (2011) tarafından yapılan bir çalışmaya göre farklı lise türlerinde öğrenci olan gençler arasında sosyal-medya kullanma açısından Facebook % 91 izlenme oranı ile en önde gelmekte onu % 22 ile Twitter ve % 16 ile Formspring izlemektedir. Bir başka araştırmada 9-16 yaş aralığındaki çocuk ve gençlerin İnternet üzerindeki sosyal paylaşım sitelerini kullanma alışkanlıkları incelenmiştir (Çağiltay, 2011). Bu çalışmaya göre çocukların yaklaşık % 70'i günde en az bir kere İnterneti kullanırken, % 66'sı günde en az bir kere sosyal ağları kullanmakta ve burada ortalama 72 dakika zaman harcamaktadırlar. Bu istatistikler İnternette harcadıkları zamanlarının büyük çoğunluğunu sosyal ağlarda geçirdiklerini göstermektedir.

Subrahmanyam ve Greenfield'e (2008) göre ergenler, yeni elektronik teknolojilerinin farklı formlarını (İM, text mesajı yazma ve eposta atma, blog oluşturma, MySpace, Facebook gibi sosyal ağları kullanma, YouTube ve Flickr'de resim ve video paylaşma, World of Warcraft bilgisayar oyunları, Second Life ve Teen Second Life gibi sanal dünya vb) yoğun biçimde kullanmaktadırlar. Yazarlar gençlerin bu iletişim araçlarını var olan arkadaşlıklarını ve romantik ilişkilerini pekiştirmek için kullandıklarını bulmuşlardır. Bir başka çalışmaya göre gençler, sosyal olarak etkileşimli BİT'i aile ve arkadaşlarıyla iletişim kurmak, başkalarıyla plan yapmak, günlük yüzyüze iletişimlerinin dışında sosyal bağlantıyı sürdürmeyi zenginleştirmek için kullanmaktadırlar (Bryant, Sanders-Jackson ve Smallwood, 2006). Diğer çalışmalara göre bazı ergenler online ile iletişimi yabancılarla bağ kurmak için kullansalar da (Wolak, Mitchell ve Finkelhor, 2003), ağırlıklı olarak var olan iletişimlerini sürdürmek için kullanmaktadırlar

(Gross, 2004). Son zamanlardaki çalışmalar Internet kullanımının bireyin var olan arkadaşlarıyla yüzyüze iletişimlerinin sıklığı ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Kraut, Patterson, Lundmark, Kiesler, Mukopadhyay ve Scherlis, 1998). Başka bir çalışmaya göre anında mesajlaşma (IM) gibi yeni teknolojilerin kullanımı, varolan arkadaşlarla iletişimi cesaretlendirmektedir (Kraut, Kiesler, Boneva, Cummings, Helgeson ve Crawford, 2002). Aslında BİTK'nın etkileri ile ilgili elde edilen sonuçlar arasında çelişkiler olsa da Kraut ve arkadaşlarının (2002) yaptığı çalışma sonucuna göre Internet teknolojilerini kullanımı, sahip olunan özelliği güçlendirmeye ilgili olan bir (richer gets richer) etkiye sahiptir. Araştırma sonucu göstermektedir ki Internet teknolojilerini kullanan dışa dönük bireyler daha dışa dönük, içe dönük bireyler de daha işe dönük hale gelmektedirler. Ong ve arkadaşları (2011) tarafından yapılan çalışmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir

Dışa dönüklük de iletişimle ilişkili olduğu belirtilen kavramlardandır. Dışa dönüklük ve iletişim becerileri arasındaki olumlu ilişkiyi gösteren (Costa ve McCrae, 1980; Klein, 2009; Watson ve Clark, 1997) ve dışa dönük kişilerin kişilerarası ilişkilerinin iyi olduğunu gösteren (Ashton, Lee ve Paunonen 2002; Fleeson, Malanos ve Achille 2002) bir dizi çalışma vardır. Phipps ve Prieto (2011), dışadönük kişilerin, başkalarıyla ilişki başlatmak ve sürdürmek konusunda açık oldukları ve kişilerarası ilişkilerde daha başarılı olduklarını belirtmektedir. Dışa dönük bireylerin sosyal, konuşkan ve girişken olma eğilimleri nedeniyle dışadönüklük, iletişim becerileri ve ilişki oluşturma kavramları arasında olumlu yönde bir bağlantı vardır (Digman, 1990; Akt., Klein 2009). Klein (2009) araştırmasında dışa dönüklüğün kişilerarası iletişim becerileri, ilişki oluşturma becerilerinin en güçlü yordayıcısı olduğunu bulmuştur. Yapılan farklı çalışmalarda dışa dönüklük ile sosyal medya kullanımı arasında (Suresh, 2013) ve sosyal ağları kullanmayla yüzyüze iletişim arasında (Jacobsen ve Forste, 2011) olumlu bağlar bulunmuştur.

İletişim becerilerinde önemli olan bir diğer değişken benlik saygısıdır. Baumeister, Campbell, Krueger ve Vohs (2003) yüksek benlik saygısının kişilerarası ilişkileri daha iyi hale getirmesinin akla yatkın olduğunu belirtmektedirler. Bir başka çalışmada Vatankhah, Daryabari, Ghadami ve Naderifar (2013) iletişim becerilerinin benlik saygısını artırdığını bulmuşlardır. Bu durum bu iki değişken arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Riggio, Throckmorton ve DePaola, (1990) tarafından yapılan bir çalışmada iletişim becerileri ile yakından ilgili olan sosyal becerilerle benlik saygısı arasında olumlu korelasyon bulmuşlardır. Benlik saygısı ile BİTK arasındaki ilişkiye bakılan bir çalışmada benlik saygısının sosyal ağ sitelerinin kullanımını yordayan değişkenlerden biri olduğu bulunmuştur (Weiss, 2013). Aslında Internet kullanımının benlik saygısına zarar vereceği biçimindeki ilk çalışma sonuçlarından sonra yapılan yeni çalışmalarda Internet kullanımının yalnızlık ve depresyonu azaltacağı ve benlik saygısına olumlu etkisi olacağına ilişkin bulgular da elde edilmeye başlamıştır. Shaw ve Gant, (2002) Internet kullanımının algılanan benlik saygısı ve sosyal desteği artırdığını, yalnızlık ve depresyonu azalttığını bulmuşlardır. Bazı çalışmalar, düşük benlik algısı olanların bilgisayar başında daha fazla zaman geçirdikleri doğrultusunda sonuçlar elde etmişlerdir (Mehdizadeh, 2010; Niemz, Griffiths ve Banyard, 2005). Armstrong, Phillips ve Saling (2000) tarafından yapılan bir çalışmada düşük benlik saygısının onlineda fazla zaman harcamanın yordayıcılarından biri olduğu bulunmuştur. Bir çalışmada düşük benlik saygısı olanların e-posta aracılığı ile iletişim kurmayı daha fazla yeğledikleri (Joinson, 2004) bir başka çalışmada ise yüksek oranda anında mesajlaşma yolunu kullandıkları (Ehrenberg, Juckes, White ve Walsh, 2008) bulunmuştur. Benlik saygısı ile BİTK arasındaki ilişkiyle ilgili çalışmaların bazılarında düşük benlik algısıyla BİTK arasında bağ olduğu bulunurken bazı çalışmalarda BİTK'nın benlik saygısını artırdığının bulunması bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerektiğini göstermektedir.

Bütün bu değişkenlere bakıldığında, iletişim becerilerinin birçok psikolojik değişkenle olan ilişkisinden dolayı araştırmacılar için önemli bir kavram olduğu görülmektedir. Benlik saygısı ve dışadönüklük gibi psikolojik özelliklerin ve bilgi ve teknoloji kullanımının iletişim becerilerini ne ölçüde yordadığını araştırmak öğrencilerin iletişim becerilerini anlamak ve onlara sağlıklı kişilerarası iletişim geliştirebilmeleri ve sürdürebilmelerine yardımcı olabilmek için gerekmektedir. Ergenlikte gelişimsel özellikler bakımından arkadaşlık ve kişilerarası

iletişime olan ilgi, verilen değer ve yüklenen anlam arttığı ve öğrencilerin bilgi ve teknoloji kullanımı da bu dönemde fazla olduğu (Akşit ve Akşit 2011, Çağıltay, 2011) için bu gelişimsel dönemde öğrencilerin iletişim becerilerinin incelenmesi önemlidir. Bu çerçevede, elde edilen sonuçların alanda çalışan uygulayıcıların psikolojik danışma ile ilgili çalışmalarında bilgi ve teknoloji kullanımı ve psikolojik özellikleri ele alarak, iletişim becerileri ile ilgili yapacakları hizmetleri planlamalarında ve düzenlemelerinde önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın amacı, iletişim becerilerinin BİTK ile benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyet değişkenleriyle ilişkisini incelemek ve bu değişkenlerin iletişim becerilerini ne ölçüde yordadığını ortaya koymaktır.

Yöntem

Bu araştırmada, birden çok değişken arasındaki ilişkiyi herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale etmeden incelemek için niceliksel ve korelasyonel bir çalışma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmanın grubunu, Ankara Çankaya İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı dört genel ortaöğretim kurumlarında 9., 10. ve 11. sınıflarına devam eden ergenler oluşturmaktadır. Çalışma grubu kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla belirlenmiştir. Lise son sınıf öğrencileri üniversite sınavına hazırlandıkları için çalışmaya dahil edilmemişlerdir. Öğrencilerin sınıf dağılımları incelendiğinde, 261 öğrenci 9. sınıf, 240 öğrenci 10. sınıf, 254 öğrenci 11. sınıfta okumaktadır. Öğrencilerin cinsiyet dağılımlarının, 329 erkek (% 44.6), 409 kız (% 55.4) biçimindedir. Öğrencilerin 26'si cinsiyetini ve 9'u sınıfını belirtmemiştir. r. Verilerin toplandığı okulların yer aldığı Çankaya İlçesi TÜİK'in (2013) göstergelerine ve Taş'ın (2012) araştırmasına göre diğer ilçelere göre sosyoekonomik olarak üst düzeyinde yer almaktadır. Araştırmanın verileri 2014 öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde İletişim Becerileri Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Bilgi ve İletişim Teknoloji Kullanımı Anketi ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ): Araştırmaya katılan öğrencilerin iletişim becerilerini ölçmek amacıyla Korkut-Owen ve Bugay (2014) tarafından geliştirilen 25 maddelik İBÖ kullanılmıştır. Ölçeğin "İletişim İlkeleri ve Temel Becerileri-İİTB", "Kendini İfade Etme-KİE", "Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim-EDSOİ" ve "İletişim Kurmaya İsteklilik-İKİ" olmak üzere dört alt boyutu vardır. Her bir alt boyut için birer madde örnekleri şu şekilde sıralanabilir: "Başkaları konuşurken yanıt vermeden önce onların sözlerini bitirmelerini beklerim", "Düşüncelerimi istediğim zaman anlaşılır biçimde ifade edebilirim", "Birisini dinlerken söylenenlerin altında yatan duyguları anlayabilirim." ve "Diğer insanlarla kolaylıkla sohbet başlatabilirim". Ölçeğin üniversite öğrencileri için geçerlik ve güvenilirlik sonuçları yeterli düzeyde bulunmuştur. Bu araştırmada İBÖ'nün ortaöğretime devam eden öğrenciler için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu amaçla ölçeğin 25 maddelik dört faktörlü orijinal formunun yapı geçerliğini araştırmak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin 25 maddesi için dört faktörlü olarak tanımlanan modele ait uygunluk istatistiklerinin uyum indekslerine göre kabul edilebilir aralıkta olduğunu göstermektedir: [$\chi^2(269) = 401,56, p < .0001; \chi^2/df\text{-ratio} = 1.49; CFI = .90, IFI = .91, TLI = .89, RMSEA = .063, SRMR = .065$]. Ölçeğin iç tutarlık güvenilirliği için Cronbach alfa katsayısı hesaplanmış ve 25 maddelik ölçeğin iç tutarlık katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin iç tutarlık katsayıları ise, İİTB için .78; KİE için .71; EDSOİ için .74 ve İKİ için ise, .65 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değerler İBÖ'nün güvenilirlik düzeyi için yeterli olduğunu ve ölçeğin her uygulandığında kararlı sonuçlar verdiğini göstermektedir. Bu araştırmada diğer değişkenlerin iletişim becerilerini yordama gücünü test etmek için İBÖ'nün

sadece toplam puanı kullanılmıştır. Bu çalışma için İBÖ'nün toplam puanı için Cronbach alfa katsayısı .90 bulunmuştur.

Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT): Çalışmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin dışadönüklük derecesini ölçmek amacıyla, Bacanlı, İlhan ve Aslan (2009) tarafından beş faktör kuramına dayalı olarak geliştirilen SDKT Dışadönüklük Alt Ölçeği kullanılmıştır. Bu konuda dışa dönüklük ve iletişim becerileri arasındaki olumlu ilişkiyi gösteren (Costa ve McCrae, 1980; Klein, 2009; Watson ve Clark, 1997) ve dışa dönük kişilerin kişilerarası ilişkilerinin iyi olduğunu gösteren (Ashton, Lee ve Paunonen 2002; Fleeson, Malanos ve Achille, 2002) bir dizi çalışmadan destek alınmıştır. SDKT'nin Dışadönüklük Alt Ölçeği birbirine zıt sıfat çiftlerine dayalı dokuz maddeden oluşmaktadır (örn. "yalnızlığı tercih eden-sosyal/topluluğu seven"). Ölçek maddelerinin 1-7 arası derecelendirmeyi gerektiren iki kutuplu bir yapısı vardır. SDKT'nin güvenilirlik çalışmasında, Dışadönüklük Alt Ölçeği için testin tekrarı yöntemi ile elde edilen güvenilirlik katsayısı .85 olarak rapor edilmiştir (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009). Bu çalışma için Dışadönüklük Alt Ölçeği için Cronbach alfa katsayısı .87 bulunmuştur.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği: Rosenberg (1965) tarafından geliştirilmiş olan ve toplam 63 maddeden oluşan ölçeğin 12 alt ölçeği vardır. Bu çalışmada ölçeğin benlik saygısını ölçen benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 10 maddeden oluşan 4 dereceli Likert türü bir ölçektir (1: hiç katılmıyorum, 2: katılmıyorum, 3: katılıyorum, 4: tamamen katılıyorum) ve sorulardan beşi ters kodlanmıştır. Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçeğin test tekrar test güvenilirliği 0.89, geçerliği ise 0.71'dir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Tuğrul (1994) tarafından da yapılmış ve psikiyatrik görüşme sonuçlarıyla ölçek arasındaki korelasyonun 0.71 olduğu belirtilmiştir. Dereboy, Dereboy, Coşkun ve Coşkun'un (1994) ergenler üzerinde gerçekleştirdikleri geçerlik ve güvenilirlik çalışması da ölçeğin Türkçe formunun iç geçerliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sümer ve Güngör de (1999) ölçeğin Cronbach alfa değerinin 0.85 olduğunu belirtmişlerdir. Bu çalışma için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği için Cronbach alfa katsayısı .81 bulunmuştur.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımı Anketi (BİTKA): Katılımcıların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı (BITK) ile ilgili görüş ve yaşantılarına ilişkin bilgilerin elde edilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan bir anket geliştirilmiştir. Anket, "Bir günde ortalama olarak kaç dakika/saat telefonla konuşuyorsunuz?", "Bir günde ortalama olarak SMS (Kısa mesaj) atmak ve almak ne kadar zamanınızı alıyor?", "Bir günde ortalama olarak e-posta atmak ve almak ne kadar zamanınızı alıyor?", "Bir günde ortalama olarak Facebook/myspace/twitter vb. gibi sosyal ortamlarda kaç dakika ya da saat vakit geçiriyorsunuz?", "Bir günde ortalama olarak kaç saat TV ya da bilgisayarda oyun oynuyorsunuz?", "Bir günde ortalama olarak TV ya da bilgisayarda kaç saat dizi, film, eğlence programı vb. izliyorsunuz?" ve "Bir günde ortalama olarak ders çalışmak ve ödevlerinizi hazırlamak için bilgisayarda ne kadar zaman geçiriyorsunuz?" şeklinde yedi sorudan oluşmaktadır. Seçenekler ise (A) 0-30 dk., (B) 30-60 dk., (C) 1-2 saat ve (D) 3 saatten fazla şeklindedir. Bu çalışma için anketin Cronbach alfa katsayısı .67 bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcılara ait, cinsiyet, sınıf ve okudukları okul değişkenleriyle ilgili bilgilerin elde edilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

İşlem

Araştırmada kullanılan ölçekler öğrencilere sınıf ortamında, etik kurulundan ve ders sorumlusu öğretmenlerden gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere ölçekler uygulanmıştır. Uygulama süresi yaklaşık olarak 15-20 dakika arasında değişmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadaki değişkenlere ait ortalama ve standart sapmaları için belirlemek için tanımlayıcı istatistik analizi kullanılmıştır. BİTK ile benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyet ile iletişim becerileri arasındaki ilişki Pearson korelasyon momentler çarpımıyla hesaplanmıştır. BİTK, benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyet değişkenlerinin iletişim becerilerini yordama gücü çok değişkenli regresyon analizi ile bakılmıştır. Cinsiyet, kategorik değişken olarak toplandığı için regresyon analizine sokulmadan önce yapay kodlama (dummy coding) yapılarak yeniden kodlanmıştır. Analizin varsayımlarına ilişkin yapılan analizler sonucunda elde edilen VIF ve Tolerans değerlerinin .10'dan büyük olduğu için bağlantı sorununun olmadığı görülmektedir (Field, 2013). Ayrıca, bağımsız değişkenler arasında korelasyonların 0.90 üzeri değer görülmediği için çoklu bağlantı sorunu olmadığı rapor edilmiştir. Bunun dışında analize girecek tüm değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığını görmek için değişkenlere ait Skewness-Kurtosis değerleri incelenmiş, inceleme sonucunda değişkenlere ait Skewness-Kurtosis değerleri (en düşük -.233, en yüksek 1.031) incelendiğinde sonuçların -3 ve +3 aralığında olduğu, yani verinin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur (Tabachnick ve Fidell, 2013). Regresyon analizinin son varsayımı ise uç değerlerden arınık olmasıdır. Yapılan inceleme sonucunda veri setinde uç değerlerin bulunmadığı görülmüştür. Bu sonuçlar, regresyon analizinin yapılabilmesi için verilerin uygunluğunu göstermektedir.

Bulgular

Bu bölümde önce, betimsel analizlere ve değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren korelasyon katsayıları sonuçlarına yer verilmiştir. Ardından çoklu regresyon analizi çalışmalarına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Betimsel analizler ve değişkenler arasındaki ilişkilere ilişkin bulgular

Çalışmada kullanılan ölçeklere ait ortalama ve standart sapmaları sırasıyla şu şekildedir: İletişim Becerileri Ölçeğinin toplam puan ortalaması 98.02, standart sapması 13.05; SDKT Dışa Dönüklük Alt Ölçeği'nin puan ortalaması 47.94, standart sapması 11.15; Benlik Saygısı Ölçeği'nin puan ortalaması 31.49, standart sapması 5.86; BİTKA'nın puan ortalaması 14.03, standart sapması ise 3.64'tür.

Bununla birlikte, regresyon analizinin yapılabilmesi için araştırma değişkenleri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olması gerekmektedir. Bu nedenle, araştırmada önce korelasyon analizi ile değişkenler arasındaki ilişkinin yönü ve şiddeti hakkındaki bilgiler verilmektedir. Bilgi ve teknoloji kullanımı, benlik saygısı ve dışadönüklük ile iletişim becerileri arasındaki ilişki Pearson korelasyon momentler çarpımıyla hesaplanmıştır. Bulgular Tablo 1 'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

	İletişim	Benlik Saygısı	Dışa Dönüklük	BİTK
İletişim	1	.60**	.57**	-.27**
Benlik Saygısı		1	.51**	-.22**
Dışa Dönüklük			1	.09*
BİTK				1

*p<.05 **p<.01

İletişimin Becerilerinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

İletişim becerilerini, BİTK, benlik saygısı, dışa dönüklük ve cinsiyet değişkenleriyle açıklamak için çoklu regresyon modelinden faydalanılmıştır. Bu amaçla oluşturulan model, $\hat{İletişim} = b_0 + b_1BİTK + b_2Benlik\ Saygısı + b_3Dışa\ Dönüklük + b_4Cinsiyet + e$ biçimindedir. Bu modelde

iletişim becerileri bağımlı değişken, BİTK, benlik saygısı, dışa dönüklük ve cinsiyet değişkenleri ise bağımsız değişkenlerdir (tahmin değişkenleridir). Çoklu regresyon modeline ait ANOVA sonuçlarına göre BİTK, benlik saygısı, dışa dönüklük ve cinsiyet değişkenleri birlikte iletişim becerilerindeki değişimin % 51'ini açıklamaktadırlar ($R^2 = 0.51$ Freg (4, 733) = 190.43, $p < .001$). Çoklu Regresyon Analizi sonuçları Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar		t	R	R ²
	B	Standart Hata	Beta				
Sabit	63.467	2.378			26.684*		
BİTK	-.606	.098	-.164		-6.186*		
Benlik Saygısı	.709	.057	.384		12.519*	.714	.51
Dışa Dönüklük	.394	.034	.348		11.504*		
Cinsiyet	4.099	.680	.157		6.025*		

* $p < .001$

Katsayılar ile ilgili bilgilerin bulunduğu Tablo 2 incelendiğinde, tüm katsayıların p değerleri $p < .001$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Böylece elde edilen regresyon eşitliği şu şekildedir.

$$\text{İletişim} = 63.46 - 0.61\text{BİTK} + 0.71\text{Benlik Saygısı} + 0.39\text{Dışa Dönüklük} + 4.10\text{Cinsiyet} + e$$

Model incelendiğinde en dikkat çeken değişken cinsiyet değişkenidir. Öğrencinin kız olması iletişimi 4.1 kat artırmaktadır. BİTK'nın bir birim artması iletişimi ortalama olarak -0.61 azaltmaktadır. Benlik saygısının bir birim artması iletişimi ortalama olarak 0.71 artırmaktadır. Dışa dönüklüğün 1 birim artması iletişimi ortalama olarak 0.39 artırmaktadır. Ancak standartlaştırılmış katsayılar incelendiğinde iletişimi açıklamada modele en çok katkı sağlayan değişkenin benlik saygısı değişkeni olduğu görülmektedir.

Tartışma

Bu çalışmanın amacı iletişim becerilerinin BİTK ile benlik saygısı, dışadönüklük ve cinsiyet değişkenleriyle ilişkisini incelemek ve bu değişkenlerin iletişim becerilerini ne ölçüde yordadığını ortaya koymaktır. Araştırmada ele alınan tüm değişkenler arasında anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. En çarpıcı görünen ilişkiler BİTK ve iletişim becerileri arasında görülmektedir. Elde edilen ilişki olumsuz yöndedir, dolayısıyla birisi arttığında diğeri azalmaktadır.

Elde edilen regresyon çalışması sonuçları, BİTK, benlik saygısı, dışa dönüklük ve cinsiyet değişkenlerinin birlikte iletişim becerilerindeki değişimin % 51'ini açıkladığını göstermektedir. Bulgular, bu çalışmada ele alınan değişkenler arasında iletişim becerilerini yordamada en önemli değişkenin benlik saygısı olduğunu göstermektedir. Ardından dışa dönüklük, BİTK ve cinsiyet değişkenleri gelmektedir. Sonuç olarak araştırmada benlik saygısının iletişim becerilerini olumlu yönde yordadığı görülmektedir. Yapılan bir araştırmada lise öğrencilerinin benlik saygılarının iletişim becerileri üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (Saygıdeğer, 2004). Üniversite öğrencileriyle yaptığı bir çalışmada Özşaker (2013) iletişim becerileri ile benlik saygısı arasında olumlu düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulmuştur. Benlik saygısının yüksekliği bireyin kendini kabul etmesi, kendine saygı duyması ve kendine güvenmesi biçiminde ifade edilebilmektedir. Bu durumda benlik saygısı yüksek bireylerin başkalarıyla ilişkilerinde düşünce, duygu ve davranışlarını daha açık ve anlaşılır olarak dile getirebileceği, başkalarını anlamak için çaba harcayabileceği aklı gelmektedir.

Bu araştırmada dışadönüklüğün iletişim becerilerini olumlu yönde yordadığı bulgusu elde edilmiştir. Alanyazında da dışa dönüklük ve iletişim becerileri arasındaki olumlu ilişkilerin

olduğu (Costa ve McCrae, 1980; Klein, 2009; Watson ve Clark, 1997) ve dışa dönük kişilerin kişilerarası ilişkilerinin iyi (Ashton, Lee ve Paunonen 2002; Fleeson, Malanos ve Achille 2002) olduğuna ilişkin araştırma bulguları vardır. Dışadönüklük özellikle sosyal uyuma, arkadaşlık kurmaya, yeni ortamlara kolayca alışmaya yönelik bir yatkınlık olarak ele alındığında iletişim becerilerini yordaması anlamlı görünmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre iletişim becerilerini yordayan değişkenlerden olan BİTK son yıllarda özellikle gençler arasında giderek artmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımıyla iletişim arasındaki ilişkilere yönelik olarak bazı çalışmalar bulunmaktadır. Subrahmanyam ve Greenfield'e (2008) göre ergenler, yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini var olan arkadaşlıklarını ve romantik ilişkilerini pekiştirmek için kullanmaktadırlar. Bu teknolojilerin kullanımının iletişim becerilerini yordamada payı olduğu görülmektedir. Öte yandan iletişim becerileri ile bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma arasındaki olumsuz ilişki dikkat çekicidir. Bu durum bu konuda daha fazla çalışma yapmanın gereğine işaret etmektedir.

Son olarak bu çalışmada cinsiyet değişkeninin iletişim becerilerini anlamlı düzeyde yordama gücüne sahip olduğu görülmektedir. Aksi sonuçlar olsa da yapılan bir dizi çalışmanın sonucu kadın ve erkeklerin iletişim becerilerinin farklı olduğunu ve kadınların daha iyi iletişim becerilerine sahip olduğunu göstermektedir. Liselilerle yapılan çalışmalarda kız öğrencilerin iletişim becerilerinin erkek öğrencilerden daha iyi olduğuna ilişkin (Gölönü ve Karcı, 2010; Görür, 2001) bulgular elde edilmiştir. Üniversite öğrencileriyle (Kılıcıgil, Bilir, Özdiñç, Erođlu ve Erođlu, 2009; Özşaker, 2013; Taşkın, Taşğın, Başaran ve Taşkın, 2010) yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur. Kadınların erkeklere göre iletişim becerileri konusunda daha iyi olmaları sosyalleşme süreci ile açıklanabilir. Bu çalışmada cinsiyetin iletişim becerilerini yordamadaki rolü diğer değişkenlere göre daha düşük bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre iletişim becerilerini yordamada en önemli değişkenin benlik saygısı olduğu görülmektedir. Ardından dışa dönüklük, BİTK ve cinsiyet değişkenleri gelmektedir. Elde edilen bu sonuçlara dayalı olarak bu kısımda bazı öneriler sunulmuştur. İletişim becerileriyle benlik saygısı arasındaki ilişkinin yüksekliği iletişim becerilerini ya da benlik saygısını artıran programların iki değişkene de katkıda bulunabileceğini düşündürmektedir. Bu amaçla liselerde psikolojik danışma programlarında bu becerileri artırmaya yönelik çalışmalara yer vermek yararlı olabilir. Alanda çalışan psikolojik danışmanlar öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini ve iletişim düzeylerini yükseltmek amacıyla koruyucu, önleyici ve müdahale edici çalışmalar düzenleyebilirler. Bu bağlamda özellikle öğrencilerin düşük benlik saygısı ile başa çıkmalarını sağlamak amacıyla psiko-eğitsel programlar geliştirebilirler.

Araştırma sonuçları ayrıca iletişim becerileri, benlik saygısı ve dışadönüklük arasında olumlu ilişki olduğunu göstermektedir. Buna göre birinde yapılacak olumlu bir değişim diğerini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu bulgular ışığında benlik saygısı ve dışadönüklük açısından sorun yaşayan öğrencilere yönelik iletişim becerilerini geliştirici eğitimlerin, seminerlerin verilmesi hatta gerekli görüldüğünde bu öğrencilerle bireysel olarak psikolojik danışmanlık yapılarak bu yönde gelişmelerinin sağlanması gerekmektedir.

BİTK ile iletişim becerileri arasındaki olumsuz ilişki ele alındığında, psikolojik danışmanların uygulamalarında yüz yüze ilişkilerin özendirilmesi güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu olumsuz ilişki dikkate alındığında bilgi ve iletişim teknolojilerini fazla kullananların belirlenmesi ve iletişimlerinin zenginleştirilmesi doğrultusunda çalışmalar yapılması anlamlı olabilir. Çoklu regresyon modeli sonuçlarına göre kız öğrencilerin iletişim becerileri erkek öğrencilere göre yaklaşık olarak dört kat daha iyi olduğu bulunmuştur. Buna bağlı olarak erkek öğrencilere yönelik iletişim becerilerini zenginleştirici farklı etkinlikler düzenlenebilir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ile benlik saygısı ve iletişim becerileri arasındaki olumsuz ilişkiden dolayı bu teknolojilerin kullanımına ilişkin farkındalığın

arttırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; ailelere, çocuklara ve ergenlere yönelik bilinçli ve güvenli Internet kullanımını amaçlayan eğitim çalışmaları yapılabilir.

Her çalışma gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları vardır. Öncelikle araştırmaya katılan bireylere kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla ulaşıldığı için sonuçların genellenebilirliği sınırlıdır. Kullanılan ölçekler kendini rapor etme (self report) türünde olduğu için sosyal beğenirlik kaygısından dolayı sonuçlarda yanıltıcılık olasılığı vardır. Özellikle öğrencilerin BİTK ile ilgili olarak velilerin görüşlerinin alınması anlamlı olabilir.

Katkısı olanlar

Bu çalışma TED Üniversitesi tarafından desteklenmiştir.

Kaynaklar

- Acar, V. (2009). *Öğretmen adaylarının iletişim becerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akşit, B. ve Akşit B. T. (2011). *Türkiye'deki sosyo-kültürel değişmeler hakkında liseli gençlik ne düşünüyor?* 2011 Mayıs ve Haziran aylarındaki bir anket uygulamasının sonuçları. 23 Kasım 2013 tarihinde <http://mutam.maltepe.edu.tr/node/40> adresinden alınmıştır.
- Altıntaş, G. (2006). *Liseli ergenlerin kişilerarası iletişim becerileri ile akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Anderson, J. (2005). IT, E-learning and teacher development. *International Education Journal*, 5(5), 1–14.
- Armstrong, L., Phillips, J.G. & Saling, L.L. (2000). Potential determinants of heavier Internet usage. *International Journal of Human-Computer Studies*, 53, 537–550.
- Ashton, M. C., Lee, K., & Paunonen, S.V. (2002). What is the central feature of extraversion? Social attention versus reward sensitivity, *Journal of Personality and Social Psychology* 83, 245-51.
- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş Faktör Kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT). *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 261-279.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2003). Does high self-esteem cause better performance, interpersonal success, happiness, or healthier lifestyles? *Psychological Science in The Public Interest*. 4(1), 1-44. 23 Kasım 2013 tarihinde <http://www.carlsonschool.umn.edu/Assets/71496.pdf> adresinden alınmıştır.
- Bingöl, G. ve Demir, A. (2011). Amasya Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26(4), 152-159.
- Black, K. A. (2000). Gender differences in adolescents' behavior during conflict resolution tasks with best friends. *Adolescence*, 35(139), 499-512.
- Bonebrake, K. (2002). College students' Internet use, relationship formation, and personality correlates. *Cyber Psychology and Behavior*, 5, 551-557.
- Bryant, J. A., Sanders-Jackson, A. & Smallwood, A.M.K. (2006). IMing, text messaging, and adolescent social networks, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11, 577–592
- Byun, S., Ruffini, C., Mills, J. E., Douglas, A.C., Niang, M., Stepchenkova, S., Lee, S.K. Loutfi, J., Lee, J.K., Atallah, M. & Blanton, M. (2009). Internet addiction: Metasynthesis of 1996-2006 quantitative research. *Cyberpsychology Behavior*. 12(2):203-7. doi: 10.1089/cpb.2008.0102.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38, 668-678.
- Coşkun, A. (1994). *İletişim becerisini geliştirme eğitiminin işgörenlerin iletişim çatışmalarına girme eğilimlerine, yalnızlık düzeylerine ve iş doyumlarına etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,.

- Çağıltay, K. (2011). *Çocukların sosyal paylaşım alışkanlıkları*, 23 Kasım 2013 tarihinde <http://www.guvenliweb.org.tr/istatistikler/content/%C3%A7ocuklar%C4%B1n-sosyal-payla%C5%9F%C4%B1m-al%C4%B1%C5%9Fkanl%C4%B1klar%C4%B1> adresinden alınmıştır.
- Çam, S. (1999). İletişim becerileri eğitimi programının öğretmen adaylarının ego durumlarına ve problem çözme becerisine etkisi. *Türk PDR Dergisi*, 12, 16-27.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 567-576.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(31),1-13
- Dereboy, F., Dereboy, C., Coşkun, A. ve Coşkun, B. (1994). Özdeğer duygusu, öz imgesi ve kimlik duygusu, *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 1, 3-12.
- Drago, E. (2015). The effect of technology on face-to-face communication, *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 6(1), 13-19.
- Ehrenberg A., Juckes, S., White, K.M., & Walsh, S.P.(2008). Personality and self-esteem as predictors of young people's technology use. *Cyber Psychology and Behavior*,11, 739-41.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage
- Fleeson, W., Malanos, A. B. & Achille, N. M. (2002). An intra-individual process approach to the relationship between extraversion and positive affect: is acting extraverted as 'good' as being extraverted? *Journal of Personality and Social Psychology*, 83, 1409–1422.
- Gölönü, S. ve Karıcı, Y. (2010). İletişim meslek lisesi öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin incelenmesi (Ankara il örneği) *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 31, 123-140
- Görür, D. (2001). *Lise öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendirmelerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Gross, E. F. (2004). Adolescent Internet use: What we expect, what teens report, *Journal of Applied Developmental Psychology*, 25(6), 633-49.
- Gürşimşek, I., Vural, D. E. ve Demirsöz, E. S. (2008). Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 1-11.
- Jacobsen, W.C., & Forste, R. (2011). The wired generation: Academic and social outcomes of electronic media use among university students. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 14(5), 275-280.
- Johnson, D. W. (1996). *Reaching out: Interpersonal effectiveness and self-actualization*, 6th ed. Boston: Allyn and Bacon.
- Joinson, A.N. (2004). Self-esteem, interpersonal risk, and preference for e-mail to face-to-face communication. *CyberPsychology and Behavior*, 7, 472-478.
- Karahan, T. F. (2009). The effects of a communication and conflict resolution skill training program on sociotropy levels of university students. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(2), 787-797
- Kılıçgil, E., Bilir, P., Özdiñç, Ö., Erođlu, K. ve Erođlu, B. (2009). İki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 19-28.
- Klein, C. R. (2009). *What do we know about interpersonal skills?* Unpublished doctoral dissertation, University of Central Florida, Orlando.
- Korkut, F. (1996). *Lise öğrencilerinin bazı değişkenler açısından iletişim becerilerini değerlendirmeleri*. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları, (ss.11-20). 15-16 Nisan 1996, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Korkut-Owen, F. ve Bugay, A. (2014). İletişim Becerileri Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 2, 51- 64.
- Kraut, R., Kiesler, S., Boneva, B., Cummings, J., Helgeson, V., & Crawford, A. (2002) Internet paradox revisited. *Journal of Social Issues*, 58(1), 49-74.

- Kraut, R., Patterson, M., Lundmark, V., Kiesler, S., Mukopadhyay, T., & Scherlis, W. (1998). Internet paradox: A social technology that reduces social involvement and psychological well-being? *American Psychologist*, 53, 1017–1031.
- Mehdizadeh, S. (2010). Self-presentation 2.0: Narcissism and self-esteem on Facebook. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(4), 357-364.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological Internet use among university students and correlations with self-esteem, the general health questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychology and Behavior*, 8(6), 562-570.
- Ong, E.Y.L., Ang, R.P., Ho, J.C.M., Lim, J.C.Y., Goh, D.H., Lee, C.S., & Chua, A.Y.K. (2011). Narcissism, extraversion and adolescents' self-presentation on Facebook. *Personality and Individual Differences*, 50, 180–185.
- Özşaker, M. (2013). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve benlik saygılarının değerlendirilmesi, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 2(3), 29-39.
- Phipps, S.T.A. & Prieto, L.C. (2011). The influence of personality factors on transformational leadership: exploring the moderating role of political skill. *International Journal of Leadership Studies*, 6 (3), 430-447.
- Przybylski, A.K., & Weinstein, N. (2012). Can you connect with me now? How the presence of mobile communication technology influences face-to-face conversation quality. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(3) 237–246.
- Reed, V. A., McLeod, K., & McAllister, L. (1999). Importance of selected communication skills for talking with peers and teachers: Adolescent' opinions. *Language Speech and Hearing Services in Schools*, 30(1), 32-49.
- Riggio, R. E., Throckmorton, B., & DePaola, S. (1990). Social skills and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 11(8) 799–804.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sağkal, T. ve Bozkurt, S.D. (2009). Liseli adolesanların iletişim becerileri düzeyinin ve iletişim becerileri eğitiminin etkinliğinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(Ek 2), 86-87.
- Saygıdeğer, A. (2004). *Benlik saygısı düzeyleri farklı genel lise öğrencilerinin bazı kişisel özelliklerine göre iletişim becerilerine ilişkin algılarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü..
- Shaw, L. H., & Gant, L.M. (2002). In defense of the Internet: The relationship between Internet communication and depression, loneliness, self-esteem, and perceived social support. *Cyberpsychology & Behavior*, 5(2), 157- 172.
- Subrahmanyam, K., & Greenfield, P. (2008). Communicating online: Adolescent relationships and the media, *The Future of Children*, 18(1), 12 Ekim 2013'te http://www.cdmc.ucla.edu/KS_Media_biblio_files/kaveri_greenfield_2008spring_2.pdf adresinden alınmıştır.
- Suresh, K. (2013). Social media participatory cultures- a study of the dynamics between user personality and Facebook use. *International Journal of Current Research*, 5(4) 925-930.
- Sümer, N. ve Güngör D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Şahin, F. Y. (1998). Grupla iletişim becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 22 (110), 12-19.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.) Boston: Pearson.
- Taş, R. (Ed) (2012). *Ankara'nın kentsel yoksulluk haritası*. Turgut Özal Üniversitesi Yayınları No: 006. Turgut Özal Üniversitesi Yayınları: Ankara. <http://www.turgutozal.edu.tr/public/1/files/2015/7/Ankaranin-Kentsel-Yoksulluk-Haritasi.pdf>

- Taşkın, A.K., Taşgın, Ö., Başaran, M.H. ve Taşkın, C. (2010). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinde duygusal zekâ düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(2), 98-103.
- TUİK (2014). *Seçilmiş göstergelerle Ankara 2013*, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara. <http://www.tuik.gov.tr/ilGostergeleri/iller/ANKARA.pdf>
- Vatankhah, H., Daryabari, D., Ghadami, V., & Naderifar, N. (2013). The effectiveness of communication skills training on self-concept, self-esteem and assertiveness of female students in guidance school in Rasht. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84, 885–889.
- Watson, D., & Clark, L. A. (1997). Extraversion and its positive emotional core. In R. Hogan, J. Johnson, & S. Briggs (Eds.), *Handbook of personality psychology* (pp. 767-793). San Diego, CA: Academic Press.
- Weiss, D.E. (2013). The relationship between Internet social networking, social anxiety, self-esteem, narcissism, and gender among college students (January 1, 2013). *ETD Collection for Pace University*. Paper AAI3570710. 13 Kasım 2013 tarihinde <http://digitalcommons.pace.edu/dissertations/AAI3570710> adresinden alınmıştır.
- Wolak, J., Mitchell, K.J., & Finkelhor, D. (2003). Escaping or connecting? Characteristics of youth who form close online relationships. *Journal of Adolescence*, 26(1), 105-119.
- Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite öğrencilerinin psikolojik sorunları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20, 80-85.
- Yılmaz, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası iletişim becerileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki*. Muğla: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Extended Abstract

Introduction: Communication skills are considered to be a determinant of most of the problems in close relationship (Johnson, 1996). Studies showed that effective and healthy communication is positively associated with several psychological variables. Studies showed positive relationships between extraversion and communication skills (Costa & McCrae, 1980; Klein, 2009; Watson & Clark, 1997) where extroverted individuals are reported to be better in interpersonal relationships (Ashton, Lee & Paunonen 2002; Fleeson, Malanos and Achille 2002). Another essential variable in communication skills is self-esteem. For instance, Vatankhah, Daryabar Ghadami and Naderif (2013) found that communication skills improved self-esteem. Also, studies reported that self-esteem is significantly related with usage of information and communication technologies (ICT). However, the direction of this association remains to be unclear.

In addition to abovementioned variables, ICT usage is greatly related with communication. Nowadays, the investment and diversity in the mass media (Internet, telephone, etc.) are increasing with the rapid advancement of technology. These advances in communication tools affect interpersonal communication both in terms of social relationships and romantic relationships. Recent research in this area has focused on understanding the psychological and behavioral effects of ICT usage (Anderson, 2005; Bonebrake, 2002). Studies reported contradictory results; while some showed that usage of ICT in interpersonal communication increased the risk of antisocial behavior, others reported that usage of ICT prevented from depression and social isolation (Turow, 2003; Cited in, Bryant, Sanders-Jackson & Smallwood, 2006). Although there is discrepancy among the research results, Kraut et al. (2002) reported that because of the Internet technologies, “rich gets richer”. For instance, Ong, Ang, Ho, Lim, Goh, Lea and Chua (2011) reported that extroverted individuals using Internet technologies are becoming more extroverted and introverted individuals are also becoming more introverted. Studies also showed many demographic factors were related to communication skills such as age, gender and grade (Acar, 2009; Bingöl & Demir, 2011; Çevik,

2011). Particularly, results demonstrated that women have better communication skills than men.

It is clear that various variables are associated with communication skills. However, the influence of the variables on communication needs to be further investigated to better understand the underlying mechanism of this association. Therefore, the aim of this study is to investigate the role of ICT usage, self-esteem, extraversion and gender in predicting communication skills of adolescents.

Method

Participants and Procedure

The participants were 738 (409 girls, 329 boys) who were 9th, 10th, and 11th grade students of four high schools located in Çankaya, Ankara. The participants of the study were recruited through a sampling of convenience procedure. The data were collected by the researchers in classroom settings. The completion of the survey took approximately 15-20 minutes.

Instruments

Communication Skills Scale (CSS), Extraversion subscale of the Adjective Based Personality Test, Self-Esteem Scale and Information and Communication Technologies Usage Questionnaire were used to collect the data.

Results

Multiple regression analysis was carried out to analyze the data. According to the results of the correlation matrix, communication skills were positively correlated with extraversion ($r = .57, p < .001$) and self-esteem ($r = .57, p < .001$), however, negatively correlated with ICT usage ($r = -.27, p < .001$). Results of the multiple regressions indicated that ICT usage, self-esteem, extraversion and gender significantly predicted communication skills of adolescents and accounted for 51% of the variance.

Discussion

The current study investigated the role of ICT usage, self-esteem, extraversion and gender in predicting communication skills of adolescents. The study proved that self-esteem played an important role in communication. In the expected direction, self-esteem and communication skills were found to be positively related to each other. This result was consistent with previous studies (Özşaker, 2013; Saygıdeğer, 2004). Extraversion, ICT usage and gender were also found to be significant determinants of communication skills. As the results highlighted negative relationship between ICT usage and communication skills, the relation needs to be investigated to understand its impacts on adolescents.